

Dagverloop in het dagonthaal van de ‘Goudskinderen’.

Annelies Sysmans

In onze moderne, haastige en consumerende tijd is het niet meer zo evident om rust en tijd te maken voor het begeleiden van het kleine kind op zijn levensweg.

Heel wat invloeden werken dit steeds sterker in de hand.

- 1. Door onze samenlevingsvorm en ons intellectueel onderwijs ontbreken zeer dikwijls bij jonge ouders, een zielsmatige voorbereiding op het ouderschap alsook de basisinzichten over de ontwikkelingswetten van de vroege kindertijd.*
- 2. We worden over-geïnformeerd via de media, maar vele informatieberichten spreken elkaar tegen als het over babyopvoeding gaat. Bijvoorbeeld: “ Wat maakt je kindje dan gezond?” of “ Welke kinderwagen is dan goed voor je kindje?” Moeders die hun kindje willen rondrijden met oogcontact door het kindje zó te zetten dat het naar de moeder is gericht, worden eraan herinnerd dat het kind dan wel te weinig ‘stimulerende’ prikkels krijgt voor zijn ontwikkeling. Omgekeerd wordt er gewaarschuwd voor een teveel aan zintuigprikkelers.*
- 3. Tradities en voorbeelden ontbreken steeds meer. Wanneer een kindje geboren wordt is het voor vele jonge ouders de allereerste keer dat ze een baby dragen en ermee leren omgaan. Eerder werd niet met kleine kinderen omgegaan. Door onze gewijzigde samenleving, door het wegvallen van culturele en religieuze jaarfeesten, een evident jaar-, maand-, week- en dagritme, goede gezonde leefgewoonten enz... is het steeds moeilijker om te ‘weten’ wat zo ‘n kleine zuigeling nu nodig heeft. In een atmosfeer van warmte en liefde voor deze jonge ouders, kan weer het juiste liefdevolle ‘weten wat goed is voor mijn kind’ opborrelen. Het eigen ‘innerlijke kind’, dat weet wat een baby nodig heeft, is dikwijls diep versloten en ingekapseld. Het nieuwgeboren kind herinnert ons eerst, totaal onbewust, aan het kind dat we ooit zelf waren. Het kan helpen de eigen wonden te helen, maar alleen als we er ook aan willen ‘bewust worden’. Anders herhalen zich de oude geschiedenissen van verlatenheid, tekorten aan achtzaamheid en invoelende omgang, ja misschien ook mishandeling en misbruik. Het aanvoelen van wat een klein kindje nodig heeft, gaat vooral ook over het hart, dat tevens ons bewustzijnsorgaan is.*
- 4. De massa-reclame en de overvloedige aanbiedingen via de media, dienen de economie maar niet het kind. Steeds meer en in hogere mate hebben al deze voorzieningen en luxeproducten een beschadigende en zelfs verzwakkende werking op de gezondheid van het kleine kind. De speelgoedindustrie biedt materialen aan die gelijktijdig als speel- en als bevorderend ‘leer’-materiaal zouden dienen, maar die het kind in grote mate passief maken (baby-computer, baby-televisie, elektronische spelen,...) en het in bewegingsloosheid dwingt (maxi-cosy, allerlei stoeltjes en schommels,...) Ze verliezen hierdoor hun aangeboren bewegings- en speellust maar ook hun levensvreugde!*

Gelukkig is er de vrijeschoolpedagogie met zijn inzichten rond de zintuigleer die wel een begeleidende, gezonde pedagogie uitbouwde die de vrije bewegingsontwikkeling bevordert. Bij de arts Emmi Pikler kunnen we het volgende lezen: “ Een baby leert het beste alléén uit zichzelf en alléén uit zichzelf kan hij zich harmonisch ontwikkelen. Door deze aard

van ontwikkeling lukt het de zuigeling om zelfstandig, geduldig oefenend en in uithoudende arbeid met al zijn opmerkzaamheid tot het ‘kúnnen’ van iets te komen. Hij leert niet alleen om op zijn buikje te draaien, over de schoudertjes heen om te rollen, te sluipen en te tijgeren, te kruipen, zelfstandig te

zitten, in evenwicht te staan, te lopen (met vallen en opstaan). Óók leert hij het ‘leren’ en dat is nog wel het belangrijkste! Leren is een activiteit van het ‘ik’. Hij leert zich zelfstandig met iets bezig te houden, interesse en concentratie te tonen aan iets, te proberen, te experimenteren. Hij leert moeilijkheden te overwinnen. Hij leert vreugde en tevredenheid kennen, die het gevolg - het resultaat - zijn van zijn geduldige, zelfstandige en volhoudende inzet.” (Emmi Pikler).

Dit ‘kunnen leren’ is een kwaliteit voor het hele verdere leven.

Dus, weg met het looprek, de wipstoel, de maxi-cosy, de elastiek-schommel,enz...

Weg met de baby-computer! Het is niet altijd gemakkelijk ons tegenover de huidige ‘trends’ te stellen, want waar zijn je gelijkgezinden?

Zonder liefdevolle begeleiding die ook de ouders hierin dient, is dit niet gemakkelijk.

Steeds meer ontstaan onthaal- en cursusgroepen die aan deze wensen tegemoetkomen.

Via een kinderonthaal, dat rust, regelmaat, ritme, zekerheid, vertrouwen en geborgenheid en een goede gezondheid biedt voor het kleine kind, komen ouders in contact met begeleidingsavonden rond deze pedagogie vanuit de antroposofische inzichten. Door het aanbieden van een vrije bewegings- en spelontwikkeling en het anders waarnemen van de kinderen worden angstige, nerveuze of verdrietige kinderen weer vertrouwensvol, ontspannen, vrolijk en blij. Het kind leert weer om bewegend te spelen, te scheppen en te creëren vanuit de eigen wils-, gevoels- en ideeënimpuls. Wat nog het meest opvalt, is hoe deze kinderen vol vertrouwen blikcontact zoeken en in deze geborgenheid onophoudelijk ‘oefenen’!

Een klein kind van ongeveer 10 maanden tot 18 maanden kan reeds méér dan één uur goed geconcentreerd spelen, als er rust en harmonie is in de omgeving en er een eenpersoonsrelatie is met zijn opvoeder. Haast, stress en onrust werken negatief in op het spel en de ontwikkeling. Als begeleider zijn we zelf ook rustig en bewegen we ons harmonisch. Eenduidige, zinvolle en voorspelbare handelingen in rust en duur en met een sacrale dimensie van liefde en eerbied, geven de juiste omhullende atmosfeer waarin het kind gaat ‘spelen’!

Het dagverloop in het dagonthaal van de Goudskinderen.

- 1. Zo zit ik iedere ochtend op mijn zelfde plekje bij de kachel, het huis in de stille deemstering van de ochtend gehuld. Alles wacht en is stil en voorbereid: de jaargetijdentafel, het kaarsje brandt, een popje is al wakker, de gordijnen zijn open, het eucalyptuswater staat op de kachel, de thee en de tasje wachten, de kinderstoelen rond de tafel,....een haasje piept voorzichtig uit zijn holletje. Acht uur in de ochtend: de tijd dat de kinderen binnenkomen. Ik doe een werkje zoals: amandelnootjes en de beschuitjes malen voor straks bij de groentebrei, de appeltjes blinken, appelsientjes persen, nog iets naaien,...*
- 2. Vanaf deze plaats kan ik in de garderobe kijken. Ik hoor de deurbelletjes en het eerste kindje binnenkomen. We begroeten elkaar. Dat is bij ieder kindje anders. De ouder zet het kindje naar gewoonte op het daarvoor voorziene bankje en doet de pantoffeltjes aan. Soms wordt er eerst al wat gespeeld bij het holletje van het haasje of met het kabouter-trekhuisje. De groteren vertellen dadelijk wat. Ik blijf stil, houdt me terug en volg aandachtig mee bij het uitdoen van jasje, kapje, truitje,...tot het kindje de kamer binnenkomt. Het uittrekken van kapjes en jaszjes en aandoen van de pantoffeltjes is helemaal geen nevenzaak, maar een hoofdactiviteit waarbij we trachten , ouder zowel als onthaalouder om er helemaal bij te zijn. Het vraagt veel oefening van het kindje om dit werkje goed te doen en alles mooi op te hangen en weg te bergen. Van ons vraagt het de overgang naar de ‘verlangzaming’. Met oog voor ieder klein detail leren we wachten op iedere*

reactie van het kleine kind en stil te zijn. Bij het binnenkomen willen sommigen nog eerst even op de schoot. Anderen kijken toe, willen al dadelijk meedoen of gaan zelfstandig spelen. De kleine baby komt op de arm binnen (maxi-cosy blijft in de auto) en mag dan bij mij op de arm. Zo is het goed.

- 3. De tijd van afscheid nemen met de ouders gebeurt rustig en ongedwongen. Ik ga niet over de hoofden van de kinderen praten of nog allerlei afspraken maken. Dat is voor bij de ouderavonden of gesprekstijden. Ieder kindje krijgt mijn persoonlijke blik in stilte en liefkozing, een gebaar, een aai of streling. Als ik opmerkzaam aandachtig blijf, rustig en met achtzame zorgzaamheid dit ochtendmoment begeleidt, merk ik op hoe communicatief en sociaal deze kleine kindjes, ja ook de allerkleinsten, reeds zijn. Ik kan hier de waardigheid van ieder kind zeer goed waarnemen. Zo er traantjes zijn bij het afscheid nemen, wordt het kindje bij zijn verdriet getroost, maar weent eerst maar rustig uit.*
- 4. Als alle kindjes nu goed aangekomen zijn, zing ik het liedje van de jaargetijdentafel: “Goede morgen allemaal,...” Ieder vindt een plaatsje op een stoeltje of bakje of op schoot bij de ochtendkaars. Met gebarenliedjes begroeten we de zon, de maan en de sterrekindjes. Voor ieder kindje wordt bij het zingen van zijn naam, zijn kaarsje aangestoken. Naargelang de tijd van het jaar herhalen zich de jaargetijdenliedjes die we uitbeelden. Steeds sta ik verbaasd vanaf welk een jonge leeftijd een kind reeds zo graag gebaren wil nabootsen. Bij de tonen van het liertje wiegen we zachtjes heen en weer. Dan blaast ieder kindje het eigen kaarsje weer uit en gaan de sluierdoekjes over de popjes en diertjes weer toe. Bloemen, stenen,..... worden te slapen gelegd.*
- 5. Door het dansen van een klein bewegingsdansje vb.: ‘dit voetje, dat voetje,...’ of ‘lammetje in de weide,...’ of ‘ei, mijn vogel klein,...’ vindt nu ieder kindje gemakkelijk zijn weg naar het vrije spel en het vrije bewegen.*
- 6. Het vrije spel: De baby krijgt een knusse speelplek in het grote park bij het raam. Nu ben ik in de groep aanwezig als iemand die niets wil, niets aanzet, niets verlangt van de kinderen, er alleen maar probeer te zijn met warmte, rust, vrolijkheid en aandacht. Als alle kinderen helemaal diep in hun spel en diep in hun bewegen zijn, doe ik een rustig werkje waarbij ik de kinderen in hun ontwikkeling kan waarnemen, vb.: de planten verzorgen en gieten, de kast stoffen, de ochtendafwas in een kom op de tafel. Later schrijf ik op wat ik gezien heb in het ‘heen-en-weer-boekje’ aan de ouders. Hoe rustiger en terughoudender ik ben, hoe meer het kleine kind zich goed voelt, oefent en leert en hoe beter ik zijn ‘waardigheid’ kan waarnemen. Het is meermaals zeer ontroerend om getuige te mogen zijn van kinderen die ‘zich gezond spelen’. Als ik ‘waar-neem’ betekent dit dat ik tot mij kan nemen, wat zich als ‘waarheid’ van dát bepaald kindje voordoet. Als de kinderen mij waarnemen, zien ze mijn waarheid: hoe mijn gebaren zijn, wat mijn gebaren zijn, hoe mijn gevoelens en gedachten zijn. Ze bootsen dit dadelijk na en zijn ook geïnteresseerd in elkaars gedragingen. Al op zéér jonge leeftijd is hiervoor een zintuig. Hoe ik iets geef en aanneem, hoe ik schenk of ontvang, hoe ik troost en streel, hoe ik plooi, open, veeg,...Hoe beter ik ook geconcentreerd ben in mijn activiteit, hoe beter het kind zich concentreert op zijn spel en bewegingen. Ze voelen zich tegelijkertijd omhuld en toch ‘vrijgelaten’. De baby in het park leert de handjes afzonderlijk openen en sluiten in het zonnelicht en geeft het ‘speeltje’ van de ene hand over in de andere; een nieuwe a-symmetrie oefenend. De dreumes van dertien maanden begeeft zich alleen in evenwicht over de brede loopplank, de peuter van achttien maanden onderzoekt ook de onderkant van het werkbankje en probeert de houten ‘nagels’ er ondersteboven in te kloppen, de tweejarige speelt ‘poesje’ op handjes en voetjes kruipend en legt zich te slapen in het grote poppenbed. Het wordt een stemming als in een gonzende bijenkorf: naarstige vlijt en warmte-arbeid. Zachtjes zet ik enkele kwintenstemmingsliederen in.*

7. *Iedere dag loopt in een zelfde ritme. Ook een gezonde afwisseling tussen in- en uitademing, die het kind lijkt mee te delen: “ Speel maar, groei en ontwikkel op je eigen ritme, met pauzes na iedere actie.!”*, probeer ik te verzorgen. Er is geen spelanimatie, geen plan, geen vermaak. De kinderen zoeken en vinden zélf hun eigen spelmotief. Wel is er het werk en de verzorging van alle dag. Dikwijls staan de ramen open en zijn het de tere zachte geluiden van de natuur, de wind, de vogels, de regen,... die het spel liefkozend begeleiden. In deze natuurlijke, levendige stilte, zonder radio, zonder telefoon (na 15 u mag er gebeld worden), zonder achtergrondmuziek, geen privaatgesprekken, geen televisie- of videobeelden,...kan ieder kind bij zichzelf komen en het eigen ‘levensmotief’ vinden.
8. *Ik tracht het sleutelbegrip voor een nieuwe begeleidingskunst van het kleine kind te verwerklijken: “ Het kind niet willen opvoeden tot....., maar begeleiden in vrijheid op zijn weg naar zelfkennis en ik-incarnatie”. Door in regelmatige tijden, op stille plaatsen, de baby alléén te laten spelen in vrijheid, in een veilige en bewegingsstimulerende ruimte waarbij de begeleider rustig en in concentratie aanwezig is bij hem, afgewisseld met voldoende lange periodes van slaap, kan deze gedijen. Ieder kind komt dan tot bloei en openheid, ieder op zijn eigen wijze en tijd. Onze zachtheid, tederheid, langzaamheid (geen haast en stress), achtzame zorgzaamheid, warme toewijding, ja, zelfs onze liefdevolle gedachten worden door het nog ‘open’ kindje waargenomen en nagebootst. Onze grote veilige handen en schoot zijn steeds aanwezig. Als er toch eens tranen zijn, mogen deze rustig vloeien. Vele kinderen worden door een tut of allerlei afleidingsmanoeuvres verhinderd om hun verdriet uit te wenen. Deze kinderen vallen op door een triestige blik en een innerlijke verkramptheid, daar het verdriet onderdrukt wordt. Wenen mag evengoed als lachen of ernstig zijn. Wat mij steeds opvalt, is dat kleine kinderen onder de zeven jaar, het moeilijk hebben met sterke emoties, maar het allerbest gedijen in een objectieve, beheerste en gelouterde gevoelsomgeving waar ze ook objectief ernstig en serieus kunnen zijn.*
9. *Tijdens dit vrije-spel-ogenblik worden ook de kleinsten verzorgd en verluierd op de verzorgingstafel en worden zonodig ook even te slapen gelegd (binnen in hun bedje of buiten in de koets) voor een ochtendslaapje. Troostliedjes, knierijmpjes, aanrakingsspelletjes en gebarenliedjes worden gespeeld als ontmoetingsogenblikken.*
10. *Dan klinkt het opruimliedje (het is ongeveer half tien). Speels en in alle rust en met zorgzaam respect voor alle dingen wordt er samen opgeruimd. De dennenappels, de gekleurde doekjes, allerlei linten, de vilten bal, de stammetjes, alles wordt ingeladen. Allen sluipen, kruipen, klimmen en klauteren hierbij naar hartelust. De groten doen al eens een afwasje als er met het serviesje is gespeeld. Er wordt geveegd, ook met de kleine stoffer en het blikje en de poppenkindjes worden nu te slapen gelegd en lekker warm ondergedekt met een lakentje en dekentje. Met veel waarde voor het ‘oorspronkelijke spel en wat ravotten is hierbij ruimte voor lichaamscontact, humor en fijne omgang met speelse energie.*
11. *Nu is het theetijd. Kleinere tasjes en een houten plankje worden gedekt. Allen komen bij de tafel en krijgen hun plaatsje. Ik doe ieder kindje een slabbetje om en zing het ‘theeliedje’. Er is een bloemenvaasje of kaarsje in het midden, al naargelang het seizoen. Bij het horen van hun naam drinkt ieder kind (met twee handjes samen) het tasje thee. Het tasje is meestal dadelijk leeg van de grote dorst. De kleine kindjes drinken op de schoot, eerst nog met een helpende hand , dan zelfstandig. Zo kunnen ze het ‘leren’. We eten nu ook stukjes fruit: appelsienenbootjes, appelmaantjes en appelsterretjes, kiwizonnetjes, perenheertjes, bananenringetjes, enz...Eén na één wassen we nu de handjes en het mondje als het liedje het aangeeft. Een druppeltje lavendelolie in de glasblauwe kom met lauw water, maakt de handjes rein en weer ontspannen. De grootste zijn intussen al aan het werk met tafelsponsjes en een handdoek en reinigen het*

- tafeloppervlak en de stoeltjes. Nu wordt er met succes op ‘potje’ en toilet gegaan bij een leuk liedje of verhaaltje.*
12. *Bij ‘goed’ weer gaan we wandelen en wordt het 10-uurtje meegenomen als picknick voor onderweg. We zijn dan soms om 9 u ’s ochtends al vertrokken. De kleinsten slapen dan in de koets. Soms blijven we ook gewoon thuis in de tuin en picknicken aan het tuintafeltje of op een deken onder de appelboom. Op potje gaan gebeurt dan op het terrasje.*
13. *Nu worden de laarsjes gezocht en aangetrokken. De kleinsten worden op hun beurt verzorgd op het wikkeltjes en ook aangekleed in hun rubberen buitenbroek, jasje en laarsjes voor het buitenspel. Een warme muts, sjaal en extra laarskousjes zijn niet overdreven voor de koude dagen. Alle weer is goed weer! Iedere dag gaan we buiten zo lang we kunnen. De dieren krijgen eten en worden verzorgd, planten en bloemen krijgen hun zorg, en we maken een dagelijkse flinke wandeling in de natuur: gras plukken voor de dieren, bladertakken zoeken, bloempjes plukken, de weidedieren bezoeken, even langs de buurvrouw gaan, Langs de holle weg ontmoeten we de schaapjes, het paard, de ganzen. Het natuurlijke buitenlicht, het licht van de zon, het licht van de blauwe hemel schenken ons vreugde en levenskwaliteit. Het natuurlijke zonnelicht op het voorhoofdje van het kind stimuleert de zo belangrijke botvorming van het skelet. Kinderen die veel stappen, buiten spelen, wandelen en klauteren, verwerven een betere gezondheid, weerstand tegen infecties en een betere zelfregulatie bij zwakte of herstel. De innerlijke overkruisingen in het vormkrachtenlichaam, alsook het afbouwen van oude reflexen, kunnen zich in dit sterk gevarieerde buitenspel voordoen. Het kind leert vanuit de eigen kracht te handelen en beleeft de eigen autonomie, die zo belangrijk is om later als een vrij mens door het leven te gaan. Het doet zo ’n deugd voor een kind om alle vaardigheden buiten in de omhullende natuur en rust te mogen leren. ‘ Telkens wanneer ik als kind struikelde, ving het gras mij zachtjes op.’ Fragment uit een Mongools gedicht. Dikwijls kan ik opmerken dat kleine kindjes gaan zingen als ze op wandel zijn. De ademhaling en het gehele spraakorgaanisme wordt door dit buiten stappen geïntensiveerd. Geplukte bloemetjes krijgen een vaasje, mooie stenen hun plaats en het geogste gras en de kruiden worden nog naar de dieren gebracht. De zandbak en het water bieden nu een leuk ervaringsgericht spel. Wandelen, zingen, spelen en werken buiten is zó leuk!*
14. *Handjes wassen en voetjes vegen: Rond half twaalf (soms twaalf uur naargelang de leeftijd van de kindjes) krijgen we allen honger! De eerste kindjes komen al hun handjes wassen in de glazen kom met zeepwater, buiten op een staander. De zelfstandigheid bij het wassen en drogen van de handjes wordt hierdoor sterk gestimuleerd. Eén na één komen de kindjes binnen, nadat ik hen even het zand laat afspringen. De voetjes worden mooi geveegd, de laarsjes uitgedaan en terwijl ikzelf op een laag stoeltje zit komen ze dichtbij mij om zich te laten omkleden. Huidnabije verzorging en het oogcontact worden begeleid met liedjes en versjes. De kleinsten worden dadelijk in hun eetstoel aan de tafel gebracht. Iets oudere kinderen komen, mits soms nog een klein omwegje om wat te spelen, nu ook zelfstandig aan tafel. Het kaarsje brandt, het vuurtje is aan onder de groentebrei, gemalen nootjes en beschuit staan klaar in een kommetje, het frisse water drupt door de filterkan, de kommetjes en lepeltjes staan klaar. Ik doe alle kindjes hun slabbetje om en we vouwen de handjes. Het wordt heel stil. Een eerbiedig gebed voor de maaltijd wordt gesproken en gezongen. Hoe klein ze ook zijn, ik zie hoe de kindjes graag de gebaren nu mee nabootsen van het lied. De kleine baby ligt nu meestal reeds weer te spelen op de mat, daar hij reeds om 11 uur het papje kreeg bij het ontwaken uit de voormiddagslaap. Het ritmische tijdschema bij het kleine kind begint bij de ritmische voedingstijden vanaf het allereerste levensbegin. Tijdens het opnemen van de voeding aan tafel staat het kleine kind ook open voor de voeding van de innerlijke ziel. Maat, terughouding, rust, beheersing, eerbied,*

waardigheid, waarachtigheid en eerlijkheid (ook in de voeding zelf) opmerkzaamheid, aandacht en opnamebereidheid(!), openheid en vertrouwen, vrolijkheid, dankbaarheid, vrede en liefde zijn kwaliteiten die in de ziel leven en die het kind hier aan tafel leert ontwikkelen. Door de dagelijkse nabootsing van deze kwaliteiten, kan het kleine kind zo een harmonische zielerust leren ontwikkelen die dan de gehele verdere geestelijke ontwikkeling positief zal ondersteunen. De sfeer bij iedere maaltijd maakt het mogelijk, of net onmogelijk, dat het kind met coherentiekracht bij het eigen ‘zélf’ kan komen en vanuit deze eigen ‘kern’ het nog onbekende, het vreemde, het ‘andere’ tastend en proevend, met kleine hapjes wil leren kennen en er iets van tót zich wil nemen. Het leert ‘eten’. Niet gestoord door een eigen privaat gesprek, maar in rust, leert het al het ‘waargenomene’ nu verteren. Aan een tafel wordt je uitgenodigd om het ‘Maal’ te delen: ‘om de kennis die iemand heeft van de buitenwereld, je vol interesse ook eigen te maken.’ Na de maaltijd, als alle kommetjes leeg zijn of iedereen genoeg heeft gegeten wordt er gedronken en komt er dikwijls nog een koekje met wat bessenyoghurt. Bij het dankspreukje leggen we de handen weer in elkaar. Er wordt gewacht tot de kindjes ‘zélf’ hun handje geven. Ook daarin drukken we ons respect uit voor het kleine kind.

15. *Het slapen gaan: De jongste kindjes die nog niet geslapen hebben worden nu het eerst verzorgd: gewassen, verluierd, geolied, verzorgd, bij verkoudheid medisch verzorgd,.... en soms ook indien nodig gebakerd. De kleinsten slapen allemaal op een ander kamertje, steeds in hun eigen bedje. Hun engel en het liedje wensen hen een goede slaap. De grotere kinderen, die al stilletjes de trap op kunnen en stil kunnen binnenkomen slapen dan samen op de kamer van zo’n kleintje. Het slaapritueel is van heel groot belang voor de verdere kwaliteit van de dag voor het kind. Als ik een kindje te slapen leg, wordt dit zeer goed voorbereid. De gordijnen gaan dicht, ze gaan op het potje, er wordt een slaapverhaaltje verteld en zacht gesproken. Het wordt heel stil in de leefkamer. Ik zing slaapliedjes. Voor vele kinderen verloopt het slapengaan immers niet meer zo vanzelfsprekend, daar we in een zeer jachtige en onrustige tijd leven. Bij kinderen die niet gemakkelijk inslapen ligt de oorzaak voor 80% in een overprikkeling van de zintuiglijke waarneming. Ik probeer een stemming te creëren waarin de overgang van het wakkere speelse bewustzijn naar het kosmische bewustzijn kan plaatsvinden. Dit indromende ritueel is iedere dag hetzelfde. Het kind herkent de steeds terugkerende liedjes, handelingen, gebaren, wat hem overgave en vertrouwen geeft om stilletjes in te slapen. Voor de kinderen van tweeënhalf en drie jaar vertel ik een beeldend verhaal waardoor ze hun ziel openen voor de imagatieve wereld, die nauw verwant is met de wereld van de slaap en de droom. De kinderen vragen ook om deze rituelen. Dat er van de mooie slaapliedjes in kwintenstemming zo een heilzame werking uitgaat, is te danken aan het feit dat ze zo verwant zijn in toonaard en woord met de geestelijke wereld, waar het kind in zijn slaap naartoe gaat.*
16. *De middagslaap: Van zowat 13u tot 15u wordt er geslapen en gerust in het huis. Het is stil in die uren. Kan een kindje de slaap niet vinden, het wordt ziek of heeft pijn, dan wordt dit nu in stilte verzorgd en geprobeerd hem in slaap te wiegen. Vanaf drie uur in de namiddag worden de kindjes één na één gewekt en weer uit hun bedje gedragen door diegene die hen te slapen legde. Dit geeft een sterk continuïteitsgevoel wat zorgt voor een goede gezondheid met veel levenskrachten.*
17. *De namiddag heeft in zijn geheel een sterk uitademende sfeer, we eten nog een gezond en lekker vieruurtje samen, spelen en werken veel buiten in de tuin en naar ieders ritme wordt ieder kind nog eens naar het potje gebracht en / of verluierd en verzorgd. Bij koud of slecht weer worden er binnen ambachtelijke werkjes gedaan zoals: broodjes bakken, cake bakken, pudding maken, het hout boenen, de was plooiën, iets moois maken, groenten klaar maken, afwassen, vegen,....’ Vanaf het kindje kan stappen krijgt het een werkschortje aan in de namiddag. Dit vinden ze*

- heerlijk! De vier natuurelementen: water, aarde, lucht en vuur komen steeds allemaal aan bod op zo'n dag. Ook wordt er goed op gelet dat de twaalf zintuigen voldoende worden aangesproken en kans krijgen om zich te ontwikkelen: vb. voor het evenwicht: overal zijn er bewust hindernissen, drempels, bruggetjes, hellende planken en bergjes aangebracht waardoor het kleine kind voortdurend het zó belangrijke evenwichtszintuig kan ontplooiën.*
18. *Het afhalen van de kindjes: Zelden wordt een kindje vóór het vieruurtje afgehaald. Als dit toch het geval zou zijn waarschuwen de ouders mij op voorhand. Ik haal het kindje dan wat vroeger uit zijn bedje zodat het helemaal klaar is en al iets gegeten en gedronken heeft. Dit is voor het kindje veel plezieriger. Het samen afronden van de dag met een lekker en gezond vieruurtje is echt wel gezellig en plezierig voor de kinderen. De overgang naar het spel verloopt zeer natuurlijk en vol fantasie. We maken de boeketjes klaar om aan mama of papa te geven of pakken de zelfgebakken broodjes feestelijk in als geschenkje. Er wordt nog een tekening of schilderij gemaakt of gewoon een lekker zandtaartje bij het spelen in de zandbak. Kleine kinderen tonen steeds graag iets van wat ze gedaan hebben die dag. Zo is de overgang naar de ouders vrolijk en blij. Ik zorg er ook voor dat de kindjes een droge luier hebben en hun schoentjes al aan hebben en het aandoen van het jasje vlot verlopen kan. De zak met reservekleedjes en verzorgingsproducten staat ingepakt klaar. Zo is het voor de ouders ook mogelijk om hun kindje echt te ontmoeten en van het onthaal kort afscheid te nemen. Als ouders nog iets willen bespreken wordt hiervoor een gesprek afgesproken.*
19. *Na een gewenningstijd van minstens drie weken, maken ook de allerkleinsten goed en op een rustige manier, de overgang van huis naar het onthaal en omgekeerd. Het heen-en-weer-boekje wordt regelmatig bijgeschreven zodat er ook een vertrouwensvolle openheid is met de ouders en het gewenningsproces aan de nieuwe situatie ook voor hen mooi kan verlopen. Regelmatige ouderavondjes rond een inhoudelijk pedagogisch-verzorgend thema of met praktische thema's versterken nog dit contact onderling met elkaar.*
20. *Iedere dag is een 'gouden dag' waarbij de goudglanzende graantjes van ieder Goudskind door het gouden zonnelicht tot kiemen mogen komen.*

Onze vreugde en blijheid, ons licht en warmte, onze ongedeelde aandacht en toegewijde zorg houden het kleine kind 'ge-ZON-d!
